

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.16.10.2025

Cem AVŞAR
Tekirdağ Milletvekili

Kanal İstanbul Projesi, ülkemizin ekonomisi, sanayisi, turizmi, kültürü, sanatı, bilimi ve diplomasisiyle en büyük ve en gelişmiş şehri İstanbul için; gündeme geldiği 2011 yılından bu yana kamuoyunda en çok tartışılan, teknik, güvenlik, çevresel ve ekonomik yönleriyle büyük endişelere yol açan bir projedir. Bu proje yalnızca Boğaz'daki gemi trafiğini azaltmak iddiasıyla değil; aynı zamanda etrafında oluşturulacak yeni şehir planları, imar düzenlemeleri, altyapı yatırımları ve bunlara bağlı haksız kazanç beklentileri ile de gündemdeki yerini korumaktadır. Söz konusu projenin tarım alanları, su havzaları ve doğal sit alanları üzerindeki etkisinin önlenmesi ve ilgili alanların korunması hususunda hangi tedbirlerin alındığı hususu belirsizdir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca verilen 17/01/2020 tarih ve 5774 sayılı "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının iptali istemine karşı açılan ve Danıştay Dördüncü Dairesinde görülmekte olan dosyalara ilişkin bilirkişi heyetinin Daire tarafından hazırlanmış soruları, davanın çözümüne katkı olabilecek diğer teknik hususları da içerecek şekilde yanıtlanarak 5 nüshadan oluşan ve 22.08.2025 tarihli 21 uzman ve akademisyenin imzasını taşıyan **Bilirkişi Heyeti Raporu** alanda yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda hazırlanmıştır.

Rapor kapsamında Kanal İstanbul Projesi; "Jeoloji ve Hidrojeoloji, Patlatma Yöntemi ve Heyelan, Deprem, Tsunami, Çevresel Etkiler," gibi birçok başlıkta incelenmiş ve bilimsel analizler yapılmıştır.

Bu çerçevede, söz konusu Bilirkişi Heyeti Raporunda yer alan bazı kesitler şu şekildedir;

"...Sonuç olarak, proje alanı ve etki alanında sivilaşma ve yanal yayılma riski ÇED raporunda değerlendirilmiş olup, bu konuda yer verilen bilgi, taahhüt ve önlemler teknik ve bilimsel açıdan kesinlikle yeterli değildir. Deprem durumunda şevlerde yanal yayılma ve sivilaşma belirlenmiş olup, önlem olarak, "Bu yayılım borda yüksekliğini (freeboard) değiştirebileceğinden deprem sonrasında tarama yapılarak tasarım genişliğinin ve derinliğinin yerinde düzenlenmesi gerekmektedir." gibi bir taahhütte bulunulmuştur ki, bu asla mümkün değildir. Çünkü temel amaç deprem durumunda da yanal deformasyon ve sivilaşma

TBMM

Tel: 0 (312) 420 64 34- 35 Faks: 0 (312) 420 24 76 E-Mail: cem.avsar@tbmm.gov.tr

Adres: Halkla İlişkiler Binası 3.Kat B-312 TBMM-ANKARA

Cem AVŞAR
Tekirdağ Milletvekili

olmamasıdır. Olduktan sonra yeniden kanal inşa etmek gibi bir durum ortaya çıkmaktadır ki bu kabul edilebilecek bir durum değildir. “Kinematik analiz”de depremin etkisini hesaplamaya katmak da mümkün değildir. Bu nedenlerle kaya şevlerinde yapılan kinematik analizler yetersiz ve güvenilmezdir.

...Zemin ve zemin özelliği gösteren kaya kesimlerde Slide aracılığı ile yapılan statik ve dinamik analizler uygun olmakla birlikte yetersizdir. Deplasman analizleri de yapan Sonlu Elemanlar yöntemi ile de analizleri yapıp, sonuçlar birlikte değerlendirilmeliydi...Böyle bir değerlendirme yapmak akılcı ve tutarlı bir yaklaşımdan uzaktır. Çünkü bu analizler deprem durumunda bile kayma (yenilme) olmasın diye yapılır. Deprem durumunda kayma olacaksa analiz yapmanın ne gereği vardır?

Özetle; ÇED raporunda, proje alanı ve etki alanı boyunca şev stabilite analizleri yapılmış olup bu çalışmalar, teknik ve bilimsel açıdan kesinlikle yeterli değildir. Dolayısıyla şev stabilitesi ile ilgili analizleri olumlu değerlendirmek mümkün değildir.

...B sınıfı sulak alan olan Küçükçekmece Lagünüdür. Lagünün en önemli tatlı su kaynağı olan Sazlıdere Barajının ortadan kaldırılması ile lagündeki tuzluluk seviyesi artacak, lagün özelliğini kaybedecektir. Bunun sonucunda biyoçeşitlilik zarar görecektir, tür çeşitliliği tamamen değişecek, ortaya çıkan yeni ekolojik şartlarda mevcut türlerin önemli bir kısmıyaşama şansı bulamayacaktır.

...Kanal İstanbul projesinin büyüklüğü ve etkileşim içerisinde bulunacağı önemli yüzey ve yeraltı suyu kaynaklarına olası etkileri değerlendirildiğinde proje özelinde yürütülen hidrojeolojik çalışmaların yetersiz olduğu ve risk değerlendirme aşamasında kullanılan hidrojeolojik modelleme çalışmasına yeterli ve sağlıklı veri üretecek düzeyde olmadığı değerlendirilmiştir. Kanal İstanbul Projesi'nin hayata geçmesi ile birlikte kanal güzergâhı üzerinde yer alan Sazlıdere Barajı devre dışı kalacaktır.

... Özellikle Kanalın geçeceği Arnavutköy de son yıllarda görülen nüfus artış hızı dikkat çekicidir. Kanalın 29 km'sinin bu ilçeden geçecek olması ve yüzey alanı bakımından İstanbul'un 4. büyük ilçesi konumunda bulunması nedeniyle yeni yerleşim alanlarının kurulması öngörülmektedir. Burada oluşacak nüfusun su talebi mevcut durumda içme ve kullanma suyu sorunu yaşayan İstanbul üzerindeki baskıyı daha da artıracaktır. ÇED raporunda sunulan önlemler kısmen çözüm olsa da yeterli görülmemiştir.

...Ancak ne var ki, hesaplamalar, yanlışlarla dolu, birbiri ile çelişen rakamların bulunduğu, konuya hakim olmayan kişilerce yapıldığı izlenimi veren, özensiz yapılmış bir çalışma niteliğindedir.

...Bu seçim, öngörülme ile değil hesaplama ile yapılmalıydı! Böyle bir hesaplama raporda yoktur. Halbuki; ilk işlem olarak, kamyon ekskavatör devir/döngü süreleri dikkate alınarak eşleştirmesinin (Matching) hesabının yapılması sonucu istenilen kapasite için ekskavatör ve kamyon sayılarının hesaplanması gerekirdi.

...ÇED raporunda çalışma zamanları da oldukça farklıdır. Şöyle ki; sayfa 3-233'de, patlatma ile kazı işlemleri 5 yıl, 12 ay ve ayda 30 gün ve günde 24 saat çalışılması üzerinde yapılırken; sayfa 3-245'de öngörülen kamyon ve ekskavatör sayılarının belirlenmesinde ise 4 yılda çalışma yapılması ve yılda 46 hafta, haftada 6 gün ve günde 24 saat çalışılacağından bahsedilmektedir. Tutarsız, özensiz, yanlışlarla dolu olarak hazırlanmış bir rapordur.

...Kanal İstanbul inşaatının tamamlanmasından sonra, bu 825.000.000 m² malzeme hiçbir amaçla kullanılmayacağı gibi, çevresel sorunlar yaratacaktır.

TBMM

Tel: 0 (312) 420 64 34- 35 Faks: 0 (312) 420 24 76 E-Mail: cem.avsar@tbmm.gov.tr

Adres: Halkla İlişkiler Binası 3.Kat B-312 TBMM-ANKARA

Cem AVŞAR
Tekirdağ Milletvekili

...Şev stabilitesi (durayılığı) analizleri bilimsel ve teknik kurallara uygun değildir. Özellikle deprem sonrasında çok ciddi duraysızlıklar beklendiğinden (ÇED raporunda da belirtildiği gibi), kayan malzeme kanal içine akacağından su taşkınları olabileceğinden çok büyük can ve mal kaybına neden olabilir. Özellikle de kanal güzergahının önemli bir kısmında sıvılaşma (liquifaction) olayı felaketin boyutlarını daha da artırır. Deprem sonrası oluşabilecek yanal deformasyonlar ve sıvılaşmanın hangi alanlara kadar yayılacağı belirlenmemiş, yalnızca kanal çevresinde tarama yapılacağı taahhüt edilmiştir. Bu önemli bir eksiklik.

...Hafriyat ve dolgu çalışmalarında uygulanacak yöntem, kullanılacak araç sayısı, güzergah, vb. unsurlar bakımından ÇED raporunda yer verilen bilgi, taahhüt ve önlemler teknik ve bilimsel açıdan kesinlikle yeterli değildir. Çünkü, Kazı ve nakliyat ekipmanlarının seçim hesaplamaları yoktur. Sadece öngörülmüştür.

...Rapor; yanlışlarla dolu, tutarsız, çelişkili, konunun uzmanları tarafından hazırlanmadığı izlenimi veren özensiz hazırlanmış bir rapor olup olumlu değerlendirmek mümkün değildir.

...Şev Stabilitesi konusunda hiçbir değerlendirme yapılmamıştır. Kazı-Nakliye konusunda hiçbir değerlendirme yapılmamıştır.

...Sonuç olarak, önceki bilirkişi raporuyla patlatmanın çevreye olumsuz etkilerinin dışında uyumak mümkün olmamıştır. İlaveten, yüksek çözüm güçlü deniz sismiği çalışmaları ile başta Küçükçekmece gölü içi ve yakın deniz ortamı ile Karadeniz çıkışında muhtemel fay varlıklarının da araştırılması gerekirdi. Ancak ÇED raporunda deniz sismiği çalışması yapıldığına dair herhangi bir ifade veya bilgi bulunmamaktadır.

...ÇED raporu çevre mühendisliği uzmanlık alanı açısından incelendiğinde; hava kalitesi ölçümlerinin zamansal ve mekânsal açıdan yetersiz olduğu, toz emisyonlarının eksik modellendiği, bu nedenle hava kirliliği etkilerinin yeterince değerlendirilmediği görülmüştür. Asbest riski özel olarak ele alınmamış, yalnızca genel yönetmelik atıflarıyla geçiştirilmiştir. Hafriyat ve nakliye ekipmanlarına dair hesaplamalar yapılmamış, bu da teknik yetersizlik olarak değerlendirilmiştir. ...Sonuç olarak, bazı alanlarda yeterli bilgi ve taahhütler sunulmuş olsa da hava kalitesi, asbest, hafriyat ve dip tarama gibi temel çevresel konularda ciddi eksiklikler bulunduğundan ÇED raporu çevre mühendisliği yönünden eksik bulunmuştur.

Bu bağlamda;

1. Kanal İstanbul Projesinin dayandırıldığı ÇED Raporuna karşı 21 uzman ve akademisyenden oluşan bilirkişi heyetinin hazırladığı Raporda yerinde yapılan keşifler ve bilimsel analizler ile teknik incelemeler sonucu "Jeoloji ve Hidrojeoloji, Patlatma Yöntemi ve Heyelan, Deprem, Tsunami ve Çevresel Etkiler" başlıklarında, şehir ve bölge açısından büyük risklere, eksikliklere ve tehditlere yol açacak söz konusu tespitlere karşın ne tür tedbirler almayı planlıyorsunuz? Bu bilimsel analizler ve teknik incelemelere rağmen Kanal Projesinin yapımına devam edilecek mi? Kamuoyunda oluşan endişeleri gidermeye yönelik ne tür adımlar atılacaktır?

TBMM